

ACADEMIC SPECTRUM

3-Son (2026-yil, Mart)

Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal

BUXORO - 2026

ACADEMIC SPECTRUM

Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal

№3-Son (2026-yil, Mart)

**Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy
komunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrdagi
№1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan**

BOSH MUHARRIR:

Axmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li

Psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A‘ZOLARI

Кулешов Валерий Владимирович - pedagogika fanlari doktori, professor
Rossiya Fanlar akademiyasining akademigi (Ukraina).

Andriyenko Yelena Vasilyevna - pedagogika fanlari doktori, professor
(Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Fizika, matematika, axborot va
texnologiya ta‘limi instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Romm Tatyana Aleksandrovna - pedagogika fanlari doktori, professor
(Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Tarix, gumanitar va ijtimoiy ta‘lim
instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Eko Sri Margianti - Gunadarma universtiteti rektori, iqtisodiyot fanlari doktori,
professor (Indoneziya).

Zaripov Lochin Rustamovich - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
(O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy
ta‘limni rivojlantirish ilmiy-tadqiqot markazi, O‘quv-uslubiy faoliyatni
takomillashtirish boshqarma boshlig‘i).

Nazarov Akmal Mardonovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
(Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini mudiri).

Rustamov Shavkat Shuhrat o‘g‘li - psixologiya fanlari doktori (DSc), (Buxoro
davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini dotsenti).

Ganjiyev Feruz Furqatovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), (Buxoro
davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini dotsenti).

Ismatova Dilafuz Tuymuratovna - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa
doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini dotsenti).

Muxlisov Sodikjon Saidjonovich - pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori
(PhD), (Buxoro davlat universiteti “Axborot tizimlari va raqamli texnologiyalar
kafedrasini dotsenti).

Tilavov Muxtor Hasan o‘g‘li - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori
(PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini dotsenti).

Mas‘ul kotib:

Dehqonboyev Shohjahan Oybek o‘g‘li – Buxoro davlat universiteti
Psixologiya kafedrasini o‘qituvchisi

EDITOR-IN-CHIEF:

Akhmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li

Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor.

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:

Kuleshov Valery Vladimirovich — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Russian Academy of Sciences (Ukraine).

Andrienko Elena Vasilyevna — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of Physics, Mathematics, Information and Technological Education, Novosibirsk, Russia).

Romm Tatyana Aleksandrovna — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of History, Humanities and Social Education, Novosibirsk, Russia).

Eko Sri Margianti — Rector of Gunadarma University, Doctor of Economic Sciences, Professor (Indonesia).

Zarirov Lochin Rustamovich — Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor (Research Center for the Development of Higher Education under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan, Head of the Department for Improving Educational and Methodological Activities).

Nazarov Akmal Mardonovich — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor, Head of the Department of Psychology, Bukhara State University.

Rustamov Shavkat Shuhrat o‘g‘li — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor, Department of Psychology, Bukhara State University.

Ganjiyev Feruz Furqatovich — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor, Department of Psychology, Bukhara State University

Ismatova Dilafruz Tuymuratovna — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor, Department of Psychology, Bukhara State University.

Mukhlisov Sodiqjon Saidjonovich — Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Information Systems and Digital Technologies, Bukhara State University.

Tilavov Mukhtor Hasan o‘g‘li — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor, Department of Psychology, Bukhara State University.

EXECUTIVE SECRETARY:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li — Lecturer, Department of Psychology, Bukhara State University.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

Ахмадов Назирджон Рахмат угли
доктор философии по психологии (PhD), доцент.

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА:

Кулешов Валерий Владимирович — доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии наук (Украина).

Андриенко Елена Васильевна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт физики, математики, информационного и технологического образования, г. Новосибирск, Россия).

Ромм Татьяна Александровна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт истории, гуманитарного и социального образования, г. Новосибирск, Россия).

Еко Sri Margianti — ректор Университета Гунадарма, доктор экономических наук, профессор (Индонезия).

Зариров Лочин Рустамович — доктор педагогических наук (DSc), профессор (Научно-исследовательский центр развития высшего образования при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан, начальник управления по совершенствованию учебно-методической деятельности).

Назаров Акмал Мардонович — доктор психологических наук (DSc), профессор, заведующий кафедрой «Психология» Бухарского государственного университета.

Рустамов Шавкат Шухрат угли — доктор психологических наук (DSc), доцент кафедры «Психология» Бухарского государственного университета.

Ганджиев Феруз Фуркатович — доктор психологических наук (DSc), доцент кафедры психологии Бухарского государственного университета

Исматова Дилафруз Туймуратовна — доктор философии по психологии (PhD), доцент кафедры «Психология» Бухарского государственного университета.

Мухлисов Содикжон Саиджонович — доктор философии по педагогическим наукам (PhD), доцент кафедры «Информационные системы и цифровые технологии» Бухарского государственного университета.

Тилавов Мухтор Хасан угли — доктор философии по психологии (PhD), доцент кафедры «Психология» Бухарского государственного университета.

ОТВЕТСТВЕННЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

Дехконбоев Шохжахон Ойбек угли — преподаватель кафедры «Психология» Бухарского государственного университета.

Sharopov Suxrob Shodi o'g'li
Osiyo Xalqaro Universiteti 1-bosqich magistranti

O'SMIRLIK DAVRIDA REFLEKSIV TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISHNING METAKOGNITIV MEXANIZMLARI

Annotatsiya: Maqolada o'smirlik davrida refleksiv tafakkurni rivojlantirishning metakognitiv mexanizmlari psixologik nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Tadqiqotda metakognitiv bilim, rejalashtirish, monitoring, nazorat va baholash komponentlari refleksiv tafakkurning shakllanishida muhim determinant sifatida ko'rib chiqiladi. Shuningdek, ichki dialog, o'z-o'zini baholash va shaxsiy tajribani tahlil qilish jarayonlari o'smirlarning ongli rivojlanishi, mustaqil qaror qabul qilishi va ijtimoiy moslashuvini ta'minlashdagi roli bilan o'chib beriladi. Nazariy tahlil natijalari asosida amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan bo'lib, ular ta'lim-tarbiya jarayonida metakognitiv strategiyalarni joriy etish, o'quvchilarda refleksiv tafakkur ko'nikmalarini rivojlantirish va shaxsning psixologik barqarorligini oshirishga qaratilgan. Tadqiqot psixologiya va pedagogika sohasida o'smir shaxsini rivojlantirishning zamonaviy metodik asoslarini aniqlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: o'smirlik davri, refleksiv tafakkur, metakognitsiya, ichki dialog, o'z-o'zini boshqarish, shaxs rivojlanishi va psixologik monitoring. Ushbu tushunchalar maqolada o'smir shaxsida refleksiv tafakkurni rivojlantirishning asosiy mexanizmlari va psixologik determinantlarini aniqlash kontekstida ishlatiladi.

МЕТАКОГНИТИВНЫЕ МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ РЕФЛЕКСИВНОГО МЫШЛЕНИЯ В ПОДРОСТКОВОМ ВОЗРАСТЕ.

Аннотация: В статье анализируются психолого-педагогические аспекты развития рефлексивного мышления у подростков через призму метакогнитивных механизмов. В исследовании рассматриваются такие компоненты, как метакогнитивные знания, планирование, мониторинг, контроль и оценка, которые выступают важными детерминантами формирования рефлексивного мышления. Кроме того, внимание уделяется внутреннему диалогу, самооценке и анализу личного опыта, их роли в осознанном развитии подростка, способности к самостоятельному принятию решений и социальной адаптации. На основе теоретического анализа разработаны практические рекомендации, направленные на внедрение метакогнитивных стратегий в образовательный процесс, развитие у учащихся навыков рефлексивного мышления и повышение психологической устойчивости личности. Исследование служит определением современных методических основ развития личности подростка в психологии и педагогике.

Ключевые слова: подростковый возраст, рефлексивное мышление, метакогниция, внутренний диалог, саморегуляция, развитие личности, психологический мониторинг.

METACOGNITIVE MECHANISMS FOR THE DEVELOPMENT OF REFLECTIVE THINKING IN ADOLESCENCE.

Abstract: The article analyzes the psychological aspects of developing reflective thinking in adolescents through the lens of metacognitive mechanisms. The study examines components such as metacognitive knowledge, planning, monitoring, control, and evaluation, which serve as important determinants in the formation of reflective thinking. In addition, attention is given to internal dialogue, self-assessment, and analysis of personal experience, and their role in adolescents' conscious development, ability to make independent decisions, and social adaptation. Based on the theoretical analysis, practical recommendations have been developed aimed at implementing metacognitive strategies in the educational process, developing students' reflective thinking skills, and enhancing the psychological resilience of the individual. The study contributes to identifying modern methodological foundations for the development of adolescent personality in psychology and pedagogy.

Keywords: adolescence, reflective thinking, metacognition, internal dialogue, self-regulation, personality development, psychological monitoring.

Kirish. Zamonaviy globallashtirish sharoitida shaxsning mustaqil fikrlashi, o‘z faoliyatini ongli ravishda tahlil qilishi va baholay olishi muhim psixologik ko‘rsatkichlardan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda. Ayniqsa, o‘smirlik davri shaxs rivojlanishining murakkab va o‘tish bosqichi bo‘lib, unda o‘z-o‘zini anglash, ichki pozitsiyani shakllantirish hamda reflektiv tafakkur jadal rivojlanadi. Shu jihatdan reflektiv tafakkurni metakognitiv mexanizmlar asosida o‘rganish bugungi psixologiya fanining dolzarb muammolaridan biri hisoblanadi.

Metakognitsiya tushunchasi dastlab John H. Flavell tomonidan ilmiy muomalaga kiritilgan bo‘lib, u shaxsning o‘z bilish jarayonlari ustidan nazorat olib borishi, ularni rejalashtirishi va baholashi bilan tavsiflanadi. Keyinchalik Ann L. Brown metakognitiv monitoring va nazorat mexanizmlarini ajratib ko‘rsatib, o‘quv faoliyatida ongli boshqaruvning ahamiyatini asoslab berdi. Zamonaviy tadqiqotlarda esa Barry J. Zimmerman o‘z-o‘zini boshqarish nazariyasi doirasida metakognitiv strategiyalarni reflektiv fikrlashning asosiy tarkibiy qismi sifatida talqin qiladi.

O‘smirlik davrida abstrakt-mantiqiy tafakkurning rivojlanishi bilan bog‘liq holda reflektiv jarayonlar ham murakkablashadi. Jean Piaget tomonidan tavsiflangan formal-operatsion tafakkur bosqichi aynan o‘smirlikda shakllanib, shaxsga o‘z fikrlash jarayonini tahlil qilish imkonini beradi. Shu bilan birga, Lev Vygotskiyning madaniy-tarixiy yondashuvi reflektiv tafakkurning ijtimoiy vositalar va ichki nutq orqali shakllanishini asoslab beradi. Ichki dialogning rivojlanishi metakognitiv nazorat mexanizmlarining faollashuviga olib keladi.

So‘nggi yillarda xalqaro tadqiqotlar shuni ko‘rsatmoqdaki, metakognitiv ko‘nikmalar yuqori darajada rivojlangan o‘smirlar stressga chidamliroq, qaror qabul qilishda mustaqilroq va ijtimoiy moslashuvchanroq bo‘lishadi. Reflektiv tafakkur nafaqat o‘quv muvaffaqiyati, balki shaxsiy identifikatsiya, qadriyatlar tizimi va ijtimoiy pozitsiyaning shakllanishida ham muhim rol o‘ynaydi. Shu bois, o‘smirlik davrida reflektiv tafakkurni rivojlantirishning aynan metakognitiv mexanizmlarini aniqlash va ularning psixologik xususiyatlarini tahlil qilish ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Mazkur tadqiqotda reflektiv tafakkurning metakognitiv asoslari – metakognitiv xabardorlik, rejalashtirish, monitoring, nazorat va baholash jarayonlari o‘smir shaxsi rivojlanishining muhim determinantlari sifatida ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, ichki dialog, o‘z-o‘zini baholash va shaxsiy tajribani tahlil qilish mexanizmlarining reflektiv rivojlanishiga ta’siri ochib beriladi.

Shu tariqa, o‘smirlik davrida reflektiv tafakkurni rivojlantirishning metakognitiv mexanizmlarini tizimli o‘rganish zamonaviy psixologiyada shaxsning ongli rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqish, ta’lim jarayonini optimallashtirish va ijtimoiy moslashuvni kuchaytirish nuqtai nazaridan dolzarb ilmiy muammo sifatida namoyon bo‘ladi.

Nazariy Tahlil. Reflektiv tafakkur shaxsning o‘z bilish jarayonlari, xulq-atvori va ichki tajribasini ongli ravishda tahlil qilish, qayta ko‘rib chiqish va baholash qobiliyati sifatida talqin etiladi. Psixologiyada refleksiya fenomenini turli nazariy yondashuvlar doirasida o‘rganilgan bo‘lib, uning metakognitiv asoslarini aniqlash o‘smirlik davri rivojlanish qonuniyatlarini chuqurroq anglash imkonini beradi.

Metakognitiv yondashuvga ko‘ra, reflektiv tafakkur bilish jarayonlarining “ikkinchi darajali” nazorati bilan bog‘liq. Ushbu konsepsiya asoschisi John H. Flavell metakognitsiyani “bilish haqida bilish” deb ta’riflab, uni ikki asosiy komponentga ajratadi: metakognitiv bilim va metakognitiv tajriba. Metakognitiv bilim – bu shaxsning o‘z kognitiv imkoniyatlari, strategiyalari va vazifa xususiyatlari haqidagi tasavvurlari bo‘lsa, metakognitiv tajriba – bu real faoliyat jarayonida yuzaga keladigan monitoring va nazorat mexanizmlaridir. O‘smirlik davrida aynan shu ikki komponentning integratsiyasi reflektiv tafakkurning sifat jihatidan yangi bosqichga ko‘tarilishiga sabab bo‘ladi.

Metakognitiv nazorat mexanizmlari rejalashtirish, monitoring va baholash bosqichlarini o‘z ichiga oladi. Ann L. Brown o‘quv faoliyati misolida ko‘rsatganidek, samarali tafakkur jarayoni vazifani oldindan tahlil qilish, bajarish jarayonini kuzatish va natijani tanqidiy baholash orqali amalga oshadi. O‘smirlik davrida bu mexanizmlar yetarlicha shakllanmagan bo‘lsa, shaxs impulsiv qarorlar qabul qiladi yoki o‘z xatolarini anglashda qiyinchiliklarga duch keladi. Aksincha, rivojlangan metakognitiv monitoring reflektiv pozitsiyaning mustahkamlanishiga xizmat qiladi.

Rivojlanish psixologiyasi nuqtai nazaridan, Jean Piaget tomonidan tavsiflangan formal-operatsion tafakkur bosqichi o‘smirlik davrida abstrakt-mantiqiy operatsiyalarni amalga oshirish imkonini beradi. Bu bosqichda shaxs nafaqat ob’ektlar ustida, balki o‘z fikrlash jarayoni ustida ham operatsiyalar bajarishga qodir bo‘ladi. Natijada “men qanday fikrlayapman?” degan savol paydo bo‘ladi, bu esa reflektiv tafakkurning asosiy belgilaridan biridir.

Ijtimoiy-kognitiv yondashuv doirasida Barry J. Zimmerman o‘z-o‘zini boshqarish modelini ishlab chiqib, metakognitiv jarayonlarni uch bosqichli sikl sifatida talqin qiladi: oldindan rejalashtirish (forethought), bajarish jarayonini nazorat qilish (performance control) va refleksiya (self-reflection). Ushbu model o‘smirlik davrida o‘zini anglash, maqsad qo‘yish va shaxsiy natijalarni tahlil qilish mexanizmlarini tushuntirishda muhim metodologik asos bo‘lib xizmat qiladi.

Madaniy-tarixiy yondashuvga ko‘ra, reflektiv tafakkur ijtimoiy muhit ta‘sirida shakllanadi. Lev Vygotsky ichki nutq va ijtimoiy muloqotni yuqori psixik funksiyalarning manbai sifatida ko‘rsatadi. Ichki dialog metakognitiv monitoringning ichkilashtirilgan shakli bo‘lib, o‘smir o‘z harakatlarini ichki reja asosida boshqaradi. Shu sababli reflektiv tafakkur faqat individual kognitiv jarayon emas, balki ijtimoiy vositalar bilan boyitilgan psixik tizim sifatida namoyon bo‘ladi.

Zamonaviy neyropsixologik tadqiqotlar ham metakognitiv jarayonlarning prefrontal korteks faoliyati bilan bog‘liqligini ko‘rsatmoqda. O‘smirlik davrida ushbu miya hududining faol rivojlanishi rejalashtirish, impulslarni nazorat qilish va uzoq muddatli oqibatlarni hisobga olish imkonini kuchaytiradi. Bu esa reflektiv tafakkurning biologik asoslari mavjudligini tasdiqlaydi.

Shunday qilib, nazariy tahlil shuni ko‘rsatadiki, o‘smirlik davrida reflektiv tafakkur rivojlanishi metakognitiv bilim, monitoring, nazorat, ichki dialog va o‘z-o‘zini baholash mexanizmlarining integratsiyasi orqali amalga oshadi. Ushbu mexanizmlar shaxsning ongli rivojlanishi, mustaqil qaror qabul qilishi va ijtimoiy moslashuvchanligini ta‘minlovchi muhim psixologik determinantlar hisoblanadi.

Amaliy tavsiyalar. O‘smirlik davrida reflektiv tafakkurni rivojlantirishning metakognitiv mexanizmlarini samarali shakllantirish ta‘lim-tarbiya jarayonini ongli boshqarish bilan chambarchas bog‘liq. Nazariy tahlil va zamonaviy psixologik konsepsiyalar asosida quyidagi amaliy tavsiyalarni ilgari surish mumkin.

Birinchi, o‘quv jarayonida metakognitiv strategiyalarni tizimli ravishda joriy etish maqsadga muvofiqdir. Bu borada John H. Flavell tomonidan asoslangan metakognitiv xabardorlik tamoyillariga tayangan holda o‘smirlarga “men qanday o‘ylayapman?”, “men bu vazifani qanday bajaryapman?” kabi savollarni berishga o‘rgatish zarur. Reflektiv savollar tafakkur jarayonini ongli nazorat qilishni kuchaytiradi.

Ikkinchi, o‘quv faoliyatida o‘z-o‘zini baholash va o‘zaro baholash mexanizmlarini joriy qilish reflektiv monitoringni rivojlantiradi. Barry J. Zimmermann o‘z-o‘zini boshqarish modeli asosida o‘quvchilarga maqsad qo‘yish, faoliyat jarayonini kuzatish va yakuniy natijani tahlil qilish bosqichlarini o‘rgatish lozim. Bunday yondashuv o‘smirlarda mas‘uliyat va mustaqillikni oshiradi.

Uchinchi, ichki dialogni rivojlantirishga qaratilgan psixologik mashg‘ulotlar samarali hisoblanadi. Lev Vygotsky ta‘kidlaganidek, ichki nutq yuqori psixik funksiyalarning shakllanishida muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi. Maxsus reflektiv kundalik yuritish, shaxsiy tajribani yozma tahlil qilish, muammoli vaziyatlar yuzasidan fikr yuritish mashqlari metakognitiv nazoratni kuchaytiradi.

To‘rtinchi, o‘quvchilarni muammoli vaziyatlar asosida fikrlashga jalb etish lozim. Jean Piaget tavsiflangan formal-operatsion tafakkur bosqichida o‘smirlar abstrakt va gipotetik fikrlashga qodir bo‘ladilar. Shu bois, tahliliy savollar, debatlar, keys-stadilar va reflektiv muhokamalar reflektiv tafakkurni faollashtiradi.

Beshinchi, psixologik trening dasturlariga metakognitiv ko‘nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan modul kiritish tavsiya etiladi. Ushbu modul rejalashtirish, monitoring va baholash bosqichlarini amaliy mashqlar orqali mustahkamlashni nazarda tutishi kerak. Ayniqsa, agressiv yoki impulsiv xulq-atvor namoyon qiluvchi o‘smirlarda metakognitiv nazoratni kuchaytirish ijtimoiy moslashuvni yaxshilaydi.

Shuningdek, ota-onalar bilan hamkorlikda refleksiv muloqotni rivojlantirish muhimdir. Oila muhitida bolaga tayyor javob berish emas, balki uni mustaqil fikr yuritishga yo‘naltirish refleksiv tafakkurning barqaror shakllanishiga xizmat qiladi.

Xulosa. O‘smirlik davri shaxs rivojlanishining murakkab va o‘tish bosqichi bo‘lib, bu davrda refleksiv tafakkur sifat jihatdan yangi darajaga ko‘tariladi. Tadqiqot natijalari va nazariy tahlillar shuni ko‘rsatadiki, refleksiv tafakkur rivojlanishining asosiy psixologik mexanizmi metakognitiv jarayonlar bilan uzviy bog‘liqdir.

Metakognitiv bilim, rejalashtirish, monitoring va baholash komponentlari o‘smirning o‘z fikrlash jarayonini ongli ravishda boshqarishiga imkon yaratadi. Ichki dialogning rivojlanishi va o‘z-o‘zini baholash mexanizmlarining shakllanishi refleksiv pozitsiyani mustahkamlaydi. Shu tariqa, refleksiv tafakkur shaxsning ijtimoiy moslashuvi, mustaqil qaror qabul qilishi va shaxsiy identifikatsiyasi uchun muhim determinant sifatida namoyon bo‘ladi.

Metakognitiv mexanizmlarni tizimli ravishda rivojlantirish o‘quv jarayonining samaradorligini oshirish, o‘smirlarda ongli faoliyat strategiyalarini shakllantirish hamda psixologik barqarorlikni ta‘minlashga xizmat qiladi. Demak, refleksiv tafakkurni rivojlantirish nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham katta ahamiyatga ega bo‘lgan dolzarb psixologik muammodir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. G‘oziev, Erkin G‘ozievich (2002). *Umumiy psixologiya*. Toshkent: O‘qituvchi.
2. Qodirov, Baxtiyor Raxmonovich (2010). *Shaxs psixologiyasi va o‘z-o‘zini boshqarish muammolari*. Toshkent: Fan.
3. Nishonova, Zebo T. (2017). O‘smirlik davrida shaxs rivojlanishining psixologik omillari. *Psixologiya ilmiy jurnali*, 3(2), 15–22.
4. Flavell, John H. (1979). Metacognition and cognitive monitoring: A new area of cognitive–developmental inquiry. *American Psychologist*, 34(10), 906–911.
5. Brown, Ann L. (1987). Metacognition, executive control, self-regulation, and other more mysterious mechanisms. In F. E. Weinert & R. H. Kluwe (Eds.), *Metacognition, motivation, and understanding* (pp. 65–116). Lawrence Erlbaum Associates.
6. Zimmerman, Barry J. (2002). Becoming a self-regulated learner: An overview. *Theory Into Practice*, 41(2), 64–70.
7. Piaget, Jean (1972). *The psychology of the child*. Basic Books.
8. Vygotsky, Lev S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
9. Pintrich, Paul R. (2000). The role of goal orientation in self-regulated learning. In M. Boekaerts, P. R. Pintrich & M. Zeidner (Eds.), *Handbook of self-regulation* (pp. 451–502). Academic Press.
10. Karpov, Alexey V. (2003). Refleksiya v strukture psixicheskoy deyatelnosti. *Psixologicheskiy jurnal*, 24(5), 45–56.

MUNDARIJA:

T/R	Mualliflar	Maqola sarlavhasi	Bet
1	<i>AXMADOV NAZIRJON RAHMAT O'G'LI</i>	THE ROLE OF SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL FACTORS IN SHAPING POSITIVE BEHAVIOR AMONG ADOLESCENTS	6
2	<i>SHAROPOVA MADINA OBID QIZI</i>	RAQAMLI QARAMLIK (SMARTFON, IJTIMOYIY TARMOQLAR) STRESSI VA IMMUNITET PASAYISHI	10
3	<i>SHAROPOVA ZARNIGOR OBID QIZI</i>		14
4	<i>RAJABOV RASULBEK SOBIR O'G'LI</i>	O'ZBEK OILASIDA MEHR, HURMAT VA MAS'ULIYAT KABI PSIXOLOGIK OMILLAR IJTIMOYIY BARQARORLIKNING ASOSIY TARKIBIY QISMLARI	18
5	<i>MA'RUFJONOVA MARJONAXON ALISHER QIZI</i>	EDUCATIONAL SIGNIFICANCE OF NATIONAL RELIGIOUS VALUES IN TEACHING ENGLISH TO DIFFERENT AGE GROUPS	21
6	<i>BAHRONOVA IRODA OTABEK QIZI</i>	BOLALAR NUTQINING SHAKLLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI IJTIMOYIY OMILLAR	24
7	<i>YOQUBOVA MAFTUNA SHOYIM QIZI</i>	BO'LAJAK TARBIYA FANI O'QITUVCHILARIDA DEONTOLOGIK KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	27
8	<i>RO'ZIQULOVA UMIDA AKBAR QIZI, TUROBOVA ZIYODA SHUHRAT QIZI</i>	MAKTABGACHA TALIM TASHKILOTI TARBIYACHILARI HAMDA OTA-ONALAR MUNOSABATI ORASIDAGI NIZO VA YECHIMLAR	31
9	<i>JUMAYEV NODIR ZAYNITDINOVICH</i>	O'SMIRLARDA INTELLEKTUAL QOBILIYATLARNI TAKOMILLASHTIRISHNING PEDAGOGIK PSIXOLOGIK JIHATLARI	51
10	<i>HAMROYEV TEMURBEK JAMSHID O'G'LI</i>	CHET ELGA MEHNAT MIGRATSIYASI KETGAN OTA-ONALARNING FARZANDLARIDA IJTIMOYIY MOSLASHUV JARAYONINING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI.	61
11	<i>JALILOV JAVOHIR JAMSHID O'G'LI</i>	O'QUVCHILARDA KASB MOTIVATSIIYASINING SHAKLLANISHINING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK OMILLARI	66

T/R	Mualliflar	Maqola sarlavhasi	Bet
12	<i>SHAROPOV SUXROB SHODI O'G'LI</i>	O'SMIRLIK DAVRIDA REFLEKSIV TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISHNING METAKOGNITIV MEXANIZMLARI	69
13	<i>YOQUBOV SODIQJON LATIF O'G'LI</i>	QARLUQ TIL BIRLIKLARI LEKSIKASINING LUG'AT FONDI VA LUG'AT TARKIBI	73
14	<i>OLIMOV LAZIZ YARASHOVICH</i>	SUD-PSIXOLOG EKSPERTI KASBIY KOMPETENTLIGINI TAKOMILLASHTIRISHNING O'ZIGA XOSLIGI	77
15	<i>RAJABOV ELSHOD ERKINOVICH</i>	‘ILTIFOT’ NUTQIY AKTINING BADIY MATNDA VOQELANISHINING FREYM MODEL T AHLILI	83
16	<i>NAZAROV ‘KMAL MARDONOVICH</i>	YOSHLAR PSIXOLOGIYASI VA MA‘NAVYIY TARBIYA: INNOVATSION JAMIYATNI RIVOJLANTIRISHDA MA‘NAVYIY QOBILIYATNI OSHIRISH YO‘LLARI	88
17	<i>RUST‘M‘V SH‘VK‘T SHUHR‘T ‘G‘LI</i>	TRANSFORMATSIYA JARAYONIDAGI TA‘LIM TIZIMIDA TALABALARNING ILMIY VA IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK ASOSLARI	94
18	<i>DEHQONBOYEV SHOHJAHON OYBEK O'G'LI</i>	SUD PSIXOLOGIK EKSPERTIZASIDA STRESS HOLATLARINI ANIQLASH VA TAHLIL QILISH	101
19	<i>AXMEDOVA ZARINA RAHMAT QIZI</i>	LOYIHAVIY YONDASHUV ORQALI KELAJAK O‘QITUVCHILARNI FASILITATORLIK FAOLIYATIGA TAYYORLASH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	108
20	<i>AXMEDOVA ZARRINA JAMILOVNA</i>	TALABALARNING DUAL TA‘LIM TIZIMIGA MOSLASHUVINING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI	117
21	<i>GANJIYEV FERUZ FURQATOVICH</i>	AGRESSIV O'SMIRLARDA DESTRUKTIV AXBOROTLARNI YUZAGA KELISHINING IJTIMOY-PSIXOLOGIK OMILLARI	122
22	<i>HAMROYEV JASUR UMEDOVICH</i>	THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE STUDY OF SOCIO-PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF MODERN YOUTH	126
23	<i>SHAROPOV SUXROB SHODI O'G'LI</i>	O'SMIR VA TALABA YOSHLARIDA ICHKI MOTIVATSIYA VA REFLEKSIV TAFAKKUR O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNING IJTIMOY-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI	130

T/R	Mualliflar	Maqola sarlavhasi	Bet
24	<i>HAFIZOV DIYORBEK ZARIF O'G'LI</i>	BOLALAR VA AYOLLARGA NISBATAN ZO'RAVONLIK, PEDOFILIYA VA ERTA NIKOH: O'ZBEKISTON TAJRIBASI VA HUQUQIY MEXANIZMLAR	136
25	<i>ASHRAPOV NODIRBEK NAMOZ O'G'LI</i>	SPECIFIC PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF SOCIAL INTELLIGENCE IN THE DEVELOPMENT OF THE COGNITIVE SYSTEM OF ADOLESCENTS	140
26	<i>MURODOVA MADINA ATAJOJ QIZI</i>	IJTIMOYIY TARMOQLARDAN FOYDALANISH, UYQU SIFATI VA TALABA QIZLAR PSIXOLOGIK HOLATI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	143
27	<i>ABDUVORISOVA MAFTUNAXON ABDUVOXID QIZI</i>	MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA EMOTSIONAL INTELLEKTNI SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK ASOSLARI	147

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy kommunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrda №1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan.

Tahririyat manzili: 200117, O‘zbekiston Respublikasi,
Buxoro shahri Alpomish ko‘chasi, 9-uy
Elektron manzil: <https://aspec.uz>
Telegram raqami: -998 (91) 245-46-66

“ACADEMIC SPECTRIUM” ilmiy-metodik jurnal.
Buxoro, 2026 № - 3-Son (2026-yil, Mart)